

LU LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTS

Ilze Loze

Neolīta apmetnes
Ziemeļkurzemes
kāpās

LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTA APGĀDS
Rīga, 2006

SATURS

PRIEKŠVārds. <i>Ilze Loze</i>	9
IEVADS. Pūrciema apkārtnes reljefs, ģeoloģiskā uzbūve un attīstība. <i>Guntis Eberhards</i>	12
1. DAĻA. Ziemeļkurzemes neolīta pētniecības vēsture	29
2. DAĻA. Ģipkas lagūnas-paleoezera piekrastes sākotnējā apdzīvotība. Bāzes apmetnes	33
2.1. Pūrciema E mītnes pārskalojumu vieta	33
2.2. Ģipkas B apmetne	37
2.2.1. Topogrāfija	37
2.2.2. Stratigrāfija	37
2.2.3. Izrakumu laukumi, pavardu un mājokļu vietas	41
2.2.4. Atradumu izplatība	48
2.2.5. Krama rīki	50
2.2.6. Akmens rīki	52
2.2.7. Dzintara rotas	53
2.2.8. Smilšakmens fragmenti	54
2.2.9. Kvarcīta plāksnes	54
2.2.10. Māla sīkplastikas fragmenti	55
2.2.11. Keramikā	58
2.2.11.a. Ķemmes keramika	58
2.2.11.b. Ķemmes keramikas hronoloģija	69
2.2.11.c. Ģipkas B apmetnes ķemmes keramika kopējā ķemmes keramikas pētniecības kontekstā	69
2.2.11.d. Dažas piezīmes par ķemmes keramikas klasifikācijas pamatprincipiem	71
2.2.11.e. Keramikā ar organisku piejaukumu māla masai	72
2.2.11.f. Miniaturie trauciņi	75
2.2.11.g. Bedrīšu keramika	75
3. DAĻA. Ģipkas lagūnas-paleoezera piekrastes tālāka apdzīvotība. Sezonas mītņu vietas	79
3.1. Pūrciema A mītne	79
3.2. Pūrciema B mītne	80
3.3. Pūrciema C mītne	81
3.3.1. Apmetnes keramika un inventārs	82
3.3.2. Māla antropomorfa sīkplastika	85
3.4. Pūrciema D mītne	85
3.5. Pūrciema F mītne	87

4. DAĻA. Ģipkas neolīta apmetnes	97
4.1. Ģipkas A apmetne	97
4.1.1. Apmetnes topogrāfija	98
4.1.2. Arheoloģisko izrakumu laukumi un to izvēles stratēģija	98
4.1.3. Apmetnes stratigrāfija	101
4.1.4. Apmetnes nocietinājumi	107
4.1.5. Apmetne un tās funkcionālā nozīme	113
4.1.5.a. Ugunsrita vietas un žogveida nocietinājumi	113
4.1.5.b. Ugunsrita vieta (māla antropomorfās figūras atradums)	115
4.1.5.c. Ugunsrita vieta (okerētās antropomorfās figūras galvas atradums)	118
4.1.5.d. Lielā sārta vieta	119
4.1.5.e. Zemžoga ziedojuma pirmā bedrīte	119
4.1.5.f. Laukakmeņu krāvums	121
4.1.5.g. Zemžoga ziedojuma otrā bedrīte	121
4.1.6. Apmetnes sākotnējā apdzīvotība	122
4.1.7. Ģipkas A apmetnes žogi neolīta palisāžu sistēmu pētniecības kontekstā	123
4.1.8. Atradumu telpiskā izplatība	125
4.1.9. Apmetnes inventārs	125
4.1.9.a. Krama rīki	125
4.1.9.b. Pulētie akmens rīki	129
4.1.9.c. Granīta rīki	129
4.1.9.d. Kvarcīta plāksnes	132
4.1.9.e. Smilšakmens plāksnes un oļi	133
4.1.9.f. Dzintara rotas	133
4.1.10. Apmetnes keramika	135
4.1.10.a. Keramika ar organisku piejaukumu	135
4.1.10.b. Miniatūrie trauciņi	142
4.1.10.c. Bļodiņas	142
4.1.10.d. Bedrišu keramika ar kvarca un kaļķakmens piejaukumu	143
4.1.11. Apmetnes hronoloģija	144
4.2. Jaunatklātās apmetnes	145
5. DAĻA. Māla antropomorfā sīkplastika Ziemeļkurzemē	150
5.1. Antropomorfo figūru klasifikācija	150
5.1.1. Figūriņas ar augšup pavērstu galvu un placinātu pēdu kāju vietā	151
5.1.2. Ar okeru krāsotā figūras galva	153
5.1.3. Figūriņa ar lakatveida galvassegu (Ģipkas tips)	155
5.1.4. Sievietes figūras fragments	157
5.1.5. Figūras ar kāju izciļņiem	158

5.1.6. Miniatūrs krellesveida galvas atveidojums	159
5.1.7. Pārējie atrastie sīkplastikas paraugi	160
5.2. Māla figūru dzimuma diferenciācija	160
5.3. Sarkanās krāsas simbolika	162
5.4. Rituāls Ziemeļkurzemes kāpās	164
5.5. Simboli uz Ziemeļkurzemes māla figūru sejām	166
5.6. Ālandu salu māla antropomorfā sīkplastika	168
5.7. Ziemeļkurzemes māla antropomorfo figūriņu ģenētiskās saiknes	170
NOSLĒGUMS. Pūrciemā–Çipkas apmetnes kopējā Austrumbaltijas piejūras neolīta apmetņu pētījumu kontekstā	173
Neolithic dune settlements in Northern Kurzeme. Summary	177
Saīsinājumi	190
Izmantotā literatūra	191
PIELIKUMI	197
1. <i>pielikums. Çipkas paleoezera mikropaleontoloģiskie pētījumi. Irina Jakubovska</i>	199
2. <i>pielikums. Augu makroatliekas Çipkas neolīta B apmetnes nogulumos. Aija Ceriņa</i>	207
Apmetņu, kapulauku un citu arheoloģisko vietu rādītājs	220
Personu rādītājs	222